

Factsheet

Vermoeden van zorgfraude in uw gemeente? En dan... Wat moet u weten als bestuurder?

De grootste risico's op onrechtmatigheden bij de Wmo 2015 en Jeugdwet liggen, in tegenstelling tot de bijstand waar het voornamelijk om cliënten gaat, bij de zorgaanbieder. Dit maakt toezicht en handhaving in de zorg complexer. Belangrijk is dat het belang van de cliënt altijd voorop dient te staan.

In uw gemeente kunnen signalen binnenkomen van mogelijke onrechtmatigheid binnen de Wmo 2015 en Jeugdwet. Deze signalen kunnen komen vanuit de eigen organisatie, van inwoners, van zorgprofessionals, van toezichthoudende instanties, SVB en door actief controleren door de gemeente zelf. Het is belangrijk om binnen een gemeente een centraal meldpunt te organiseren voor het melden van signalen en vermoedens van onrechtmatigheid. Signalen kunnen zo in samenhang worden gezien en toezicht kan risico-gestuurd plaatsvinden. Een onderzoek start meestal naar aanleiding van een controle of onderzoek door de toezichthouder. Als er vermoedens zijn van strafbare feiten kan hierop eventueel een strafrechtelijk onderzoek volgen. Kijk voor meer informatie op https://vng.nl/files/vng/publicaties/2017/rechtmatigheid-in-de-wmo-2015-en-de-jeugdwet-handreiking-voor-gemeenten_0.pdf

Toezicht en handhaving

Bij toezicht en handhaving in de zorg zijn verschillende partijen betrokken. De gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het toezicht ook op de rechtmatigheid. Het aanwijzen van een toezichthouder is daarvoor de eerste stap. Voor het aanwijzen van een toezichthouder jeugd kan een bepaling in de verordening worden opgenomen als grondslag. In de Wmo 2015 is deze opgenomen in de wet.

Melding van vermoedelijke fraude in de zorg

Om een goed werkende keten voor het voorkomen van fraude in de zorg te creëren is aansluiting van alle partners op het Informatieknoppunt zorgfraude (IKZ) van groot belang. In het IKZ werken ketenpartners (Inspectie SZW, VNG KCHN, IGZ, IKZ) samen om fraude in de zorg effectief aan te pakken. Wanneer er sprake is van mogelijke strafrechtelijk vervolgbare fraude met een Pgb en/of Zorg in Natura kan de melding worden overgedragen aan de Directie Opsporing van de Inspectie SZW voor strafrechtelijk onderzoek. De Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) wordt hierbij altijd in acht genomen. Bij het VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving kan ook advies en ondersteuning aangevraagd worden bij vermoedens van fraude.

Vormen van handhaving

Bestuursrechtelijke maatregelen

Bestuursrechtelijke maatregelen bieden de best mogelijke schade te beperken. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het bestuursrechtelijke onderzoek. De belangrijkste eerste stap is het doen van onderzoek naar de signalen. In een rapportage worden de uitkomsten en gevolgen van het onderzoek vastgelegd. De gemeente doet altijd een bestuursrechtelijk onderzoek, ongeacht of het signaal ook strafrechtelijk wordt onderzocht.

Het recht op een maatwerkvoorziening of een pgb kan worden ingetrokken. Ook is het een optie om de keuzevrijheid voor een pgb voortaan te weigeren en Zorg in Natura aan te bieden. De kosten van de maatwerkvoorziening kunnen worden teruggevorderd als er opzettelijk onjuiste gegevens zijn verstrekt. Bij een pgb kan dat zelfs bij de zorgaanbieders middels het derdenbeding als het onrechtmatig handelen niet aan de cliënt te verwijten is. De afdeling terugvordering en verhaal van de gemeente zorgt voor het terugvorderen.

De gemeente heeft meerdere mogelijkheden om de geleden schade aan te pakken. Zie hiervoor het Stappenplan opzetten en uitvoeren Rechtmatigheidsonderzoek via het VNG-Forum Sociaal Domein (inlog vereist): <https://vng.nl/onderwerpenindex/sociaal-domein/fraudepreventie-wmojeugd>

Het opleggen van bestuursrechtelijke boetes is niet mogelijk in de Wmo 2015 en de Jeugdwet.

Civiel recht

Als een door de gemeente gecontracteerde aanbieder fraudeert, kan de gemeente de overeenkomst met deze aanbieder beëindigen, afhankelijk van de bepalingen in het contract. Ten onrechte betaalde gelden kunnen worden teruggevorderd. Ook bestaat de mogelijkheid een schadevergoeding te vorderen.

Strafrechtelijke maatregelen

Deze vorm van handhaving is gericht op de strafrechtelijke afdoening van strafbare feiten. Officieren van justitie van het OM hebben het gezag

over en geven leiding aan strafrechtelijke (opsporings)onderzoeken van (bijzondere) opsporingsdiensten. Door de zeer beperkte capaciteit bij de opsporingsdiensten is dit niet altijd de beste optie. De Inspectie SZW is als bijzondere opsporingsdienst aangewezen om strafrechtelijke onderzoeken te verrichten op het terrein van de zorg, met als prioritaire aandachtsgebieden fraude met het pgb en declaratiefraude. De directie Opsporing van de Inspectie SZW voert in opdracht van het ministerie van VWS strafrechtelijke onderzoeken naar fraude in de zorg uit. Hierbij wordt nauw samengewerkt met diverse ketenpartners zoals het ministerie van Volksgezondheid Welzijn & Sport (VWS), het OM, de FIOD, de NZa, IGZ, CIZ, ZN en de VNG. De directie Opsporing werkt bij de aanpak van fraude in de zorg ook samen met andere partners zoals de Nationale Politie.

Voor de opsporing van strafrechtelijke delicten is (bijzondere) opsporingsbevoegdheid vereist. Deze bevoegdheid heeft een toezichthouder niet, maar een bijzonder opsporingsambtenaar (bijvoorbeeld een sociaal rechercheur) wel. Rechtmatigheidstoezicht beleggen gemeenten vaak bij sociaal rechercheurs, die ook zijn aangewezen als toezichthouder. Het werk als toezichthouder valt onder het bestuursrecht. Het toezicht op de Wmo 2015 en de Jeugdwet valt dus onder het bestuursrecht en niet onder opsporing. Beide kunnen wel parallel aan of in het verlengde van elkaar plaatsvinden.

Strafrechtelijke aangifte tegen de zorgaanbieder is een van de mogelijkheden. Strafrechtelijke aangifte tegen de partij die voorzieningen of diensten (of de cliënt) heeft geleverd is ook een mogelijkheid. Hiermee geeft een gemeente het signaal af dat ze bewuste fraude niet tolereert.

Meer informatie?

- Per E-mail: info@vng.nl
- Telefonisch: 070-3738398
- Of kijk op: <https://vng.nl/advies-en-ondersteuning-bij-fraudepreventie-wmojeugd>